

Kallis punarind Lucia!

Me ei ole teineteist kordagi näinud, kuid ometi tean ma Sind ja loodetavasti teadsid ka Sina mind selle pildi järgi, mille mu ema Sulle kord külas käies andis. Ma ei saa seda kirja Sulle isiklikult üle anda, sest Sind ei ole enam, aga ometi tahan ma selle kirja Sulle kirjutada, sest siis on mul tunne, et Sinust jääb maha mingi märk. Sa oled üks neist paljudest eestlastest, kelle elu muutus jäädavalt 1941. aasta juunis ja praegu ei ole Sinust enam muud alles, kui kevadel

Põlvamaa metsas õitsev sinilill. Sul ei ole isegi hauaplaati, sest Sa kartsid, et ei ole ühtegi inimest, kes sinna vahel istuma tuleks ja Sa tahtsid lõpetada seal, kus Sa end kõige õnnelikumana tundsid, oma lapsepõlve ilusate suvede maal, Põlvamaal Valgemetsas. Sinna matsid Su akadeemilised õed, isamaa tütreid korporatsioonist Filiae Patriae, Su tuha ja seal oled Sa kaitstud räämas unustatud haudade eest ning seal oled Sa saanud üheks oma nooruse õnnemaaga. Samas on see nii kurb, sest Sind ei oleks nagu olemas olnudki. Ei ole ühtegi last, kelle soontes voolaks Sinu veri ega ühtegi täide läinud unistust, millest me saaksime Sinuga seotult rääkida. Kõik see oli võimalik, kuni ühe teatud punktini ... 14. juunini 1941.

Sinu elu algas minu jaoks lausa filmistaarilikult. Sündisid Sa ju rikkasse perre, kus olid vitriinkapid ja

kallid serviisid. Sinu riidekapis olid kaunid kleidid, välismaiseid džempriid ja moodsad kõpskingad. Esikus rippusid igaks aastaajaks sobivad mantlid, palitud, muhvid, sallid, mütsid, kübarad. Raamaturiulid olid täis klassikute klassikuid, läänelikku kirjandust, nahkköites Nobeli laureaate. Ema oli Sul lahke ja lahtise käega, aga eriti hoidis Sind Su isa, kellesse Sa olid ülimalt kiindunud ning kes aeg-ajalt hülgas isegi oma põhimõtted vaid selleks, et Sulle ikka rõõmu valmistada. Sa olid osav ning Sind imetleti. Mõne jaoks olid Sa „Prantslanna”, teise jaoks „Egiptuse printsess” ja

kolmanda arvates pikkade ripsmetega näitlejanna Danielle Darieux võrdkuju. Vanemaks saades tiirlesid Su ümber kavalereid. Sa olid justkui rambivalguses. Su elu liikus täiskäiguga edasi ning keris tuure, sedagi vaid kõrguste poole. Siis tulid Pallas, Tartu ülikool, ajalugu, korporatsioon Filiae Patriae, visandid, kunstnikud, uued kleidid, ussinahast kingad, maskeraadiballid ning siis kuristik. II maailmasõda, baaside leping, juunipööre, nõukogude okupatsioon ja juuniküüditamine. Sa hoidsid kodust lahkudes kõvasti isa käest kinni ja mõtlesid, et vähemalt surete koos. Küüditaja ulatas palitu, käskis viimast korda tagasi vaadata ja just olid hakanud õitsema koduaia sirelid.

Sa kaotasid kõik... oma mugava kodu, ilusad riided, lootusrikka elu, hoolitsevad vanemad, oma tuleviku ... Sa olid puupaljas ja üksik. Oma isa nägid Sa viimast korda Tartu raudteejaamas ja ema matsid Siberis. Algas halb unenägu, mis oli tulvil alandust, kahetsust, igatsust ja lohutamatumust. Mitte miski ei läinud seal piiritus taigas kokku Sinu elu, Sinu plaanidega. Hellusel oli lõpp. Nüüd ei olnud enam muud kui töö ja töö - metsatöö, vabrikutöö, kontoritöö, lõputu tassimine, rassimine, nälgimine, kaotusvalu, kaitsetuse tunne. Öeldakse, et lapsed jäävad ikka lasteks ja nemad ei ela taolisi traagilisi olukordi nii raskelt üle. Aga Sina ei olnud enam laps, Sa olid just jõudnud hetkeni, kust võis alati Sinu elu. Ma ei kujuta ette, mida võib üks inimene tunda, kui tal puudub lootus, kui tal puudub teadmine lähedastest, kui tal puudub lahkumise võimalus, kui tal puuduvad toetavad inimesed. Sa leidsid küll Siberist endale mehe, kuid temagi sai surma ning jälle olid Sa kaitseta. Su elu näis justkui ringiratast käivat, mitte miski ei muutunud, ainult aastad möödusid teosammul ning nendega kaasnes väsimus ja tülpimus, sest mis elu see on kui pole sihti, kui pole, kelle nimel pingutada.

Sinu loos on peidus veel üks traagiline niit. On väga kurb, et Sa jäid Siberisse toppama, et Sa ei saanud õigel ajal tulema ning kaotasid uue, teise võimaluse. Paljud küüditatud, kes ühel hetkel koju lubati, alustasid uuesti. Lõid kodumaal pere ja said mingilgi moel enda elu elada. Aga Sina jäid Siberisse ulpima, Sa ei surnud, ei vajunud põhja, kuid Sa ei liikunud ka edasi. Mulle tundub, et Sa siiski murduisid. Sinu haprus oli sobinud turvalisse Eesti Vabariiki, aga totalitaarses Nõukogude Liidus tegi see Su jõuetuks vastu

hakkama ja nii Sa lihtsalt olidki. Alles vanuigi tundsid Sa, et kui Sa nüüd tagasi ei tule, siis ei tulegi ning ma usun, et kui Sa tagasi olid jõudnud, siis Sa natuke kahetsesid, et Sa varem ei tulnud. Tagasi Eestisse jõudsid Sa alles 1998. aastal, Sa olid siis 79-aastane ja kodust olid Sa ära olnud 57 aastat.

Kui Sa tagasi jõudsid, said Sa kindlasti aru, et see ei ole enam see Eesti Vabariik, kust Sina läksid. Praegused Eesti inimesed on harjunud hea toiduga, mugavate autodega, võimalusega käia reisimas, õigusega öelda välja kõike, mida hing ihkab. Sageli peame me kõiki neid vabadusi nii iseenesestmõistetavaks ja loomulikuks. Praegugi tunneme end häirituna, kui koroonakriisist tulenevalt peame oma liikumisi piirama ning sõnavabadus on paljude jaoks õigus internetis anonüümselt ja valimatult solvata. Oleme hea eluga nii ära harjunud ja unustanud, et see pole alati nii olnud ning me ei mõtle sellele, kui kergelt võib see kõik käest libiseda. Sinu lugu ongi ehe näide sellest, et hetkega võid kaotada kõik ning mida kõrgemalt pilvedest kukud, seda hullem on maandumine.

Igal kevadel käime perega korra Taevaskojas ja otsime GPS-koordinaatide abil metsast üles Sinu sinilille. Mulle meeldib mõelda, et Sa elad edasi punarinnas, keda me ükskord selle metsaskäigu ajal sealsamas nägime. Mu ema rääkis, et isegi väga vana ja haigena olevat Sa oma juuksed kärtspunaseks värvunud, justkui igatsedes taga seda kadunud „prantslannat” ja nii ehk eladki edasi selle kirka värvulise sulgedes?

Arabella, aastast 2021

Selle kirja kirjutasin Lucia Oinas-Rohtlaanele (1919-2011), kes oli Siberis 1941-1998.

Taustainfot sain tema kohta oma ema käest, kes kuulub samuti korporatsiooni Filiae Patriae ja kes Luciaga ka suhtles, kui ta juba Tartus tagasi oli. Samuti lugesin Lucia eluloolist intervjuud raamatust „Eestlaste küüditamine. Mineviku varjud tänases päevas.“ (Tartu, 2004)